

SOPRONI ARCOK

VARGA IMRÉNÉ

„Minden erejét s tehetségét ezen tanintézet virágoztatására szentelte.” Megemlékezés a líceum egykori tanáráról, Kleebblatt Hermannról

A Kleebblatt család iratainak rendezése során került elő Kleebblatt Hermann alapító okirata arról az alapítványról, amelyet négy elhalt leánygyermekének emlékére tett. Ez felkeltette érdeklődésemet és további kutatásra indított. Kleebblatt Hermannban egy lelkiismeretes, jellemes embert, kiváló, hűséges tanárt ismerhetünk meg, aki egész életét a líceumi ifjúság tanításának, nevelésének szentelte. Hét tantárgyat tanított az iskola I-II. osztályában. 1857-ben a bécsi cs. és kir. Geológiai Intézet tagjává választották.¹

Kleebblatt Hermann Leopold 1806. december 4-én született Sopronban, szülei Kleebblatt Keresztély orgonaépítő és Karner Erzsébet voltak. Édesapja építi fel a Szent Lélek templom új orgonáját 1801-ben.² Űkapja jött be Sopronba Petőfalváról (ma Pöttelsdorf, A), ő és leszármazottai valamennyien polgárok lettek.³

Kleebblatt Hermann az elemi iskola elvégzése után 1820-tól 1828-ig az evangélikus líceum tanulója volt. Az érettségi után útlevelet kért bécsi tanulmányainak megkezdéséhez, amely ekkor 22 éves, kis alkatú, barna hajú fiatalemberként írja le. Bécsben teológia, filozófia, magyar, német és latin tárgyakat hallgatott.⁴ 1837. február 1-jén, magántanárként fejezte be tanulmányait a bécsi Teológiai Intézetben, majd egy bécsi iskolában helyezkedett el, mint az ottani tanulók adjutóra (segítője).

1840. január 27-i keltezéssel adta be pályázatát arra a soproni líceumi állásra, amely Poszvék Sándor 31 évi működése után, annak nyugállományba vonulásával üresedett meg. Az elnyert állást az év szeptember 1-jén foglalhatta el, mint a kezdő tanulók („donatisták”) professzora s egyszersmind a Német Társaság elnöke.⁵ Lelkiismeretesen végzett munkája után 1853-ban rendes tanárrá nevezték ki. Az iskolai választmány ebből az alkalomból a következőket írta neki:

„...A dunántuli evang. egyházkerület oskolai bizottmánya szerencsésnek vallja magát Önt, nagyon tisztelt tudós Kleebblatt Hermann úr, az általa újonnan szervezett Soproni fő tanintézetbe, az algymnasiumi osztályokba rendes tanáruul 600 ezüst forint évi fizetéssel

¹ Soproni Evangélikus Levéltár (SEL) XIII/5. Kleebblatt-család iratai.

² Bárdos Kornél: Sopron zenéje a 16–18. században. Budapest, 1984. 145–146.

³ Házi Jenő: Soproni polgárcsaládok I–II. Budapest, 1982. I. 242–243.

⁴ SEL II. 600.

⁵ SEL II. 581, 600.

ezennel meghívatni. Ezen oskolai bizottmány felteszi Önnek esmert férfias jelleme s tudományos képzettségénél fogva, hogy minden erejét s tehetségét ezen tanintézet felvirágoztatására szentelendi Ön, sőt megvárja, hogy mind tudományossága mind az ifjusággal szelid bánásmódja, mind különösen jó polgárhoz s hű alattvalóhoz illő példás élete s erköltsei által oda munkálkodjék, hogy ezen tanintézetünkben az emberiség s vallás számára alapos tudományú, művelt lelkű férfiak, a hazának hasznos polgárok, s a törvényes felsőségek eránt hű alattvalók neveltessenek... Oskolai Bizottmány 1853. aug. 24-én tartott gyűléséből. Pálffy József osk. bizottmány jegyzője.”⁶

A líceumban magyart, németet, latint, történelmet, földrajzot, természetrajzot, hittant és szépírást tanított. 1843. július 23-án kötött házasságot Kropf Mihály városi adószedő és Graf Katalin leányával, Erzsébettel.⁷ Első gyermekük, Fridrik György Egyed 1844. augusztus 18-án,⁸ Erzsébet Eulália Katalin 1846. április 24-én,⁹ Karolina Mária Zsuzsanna 1848. november 30-án,¹⁰ Krisztina Hermina Paulina 1852. január 25-én¹¹ és Emília Emma Ida 1854. január 23-án¹² született. Kleeblatt Hermann a hivatása mellett rajongásig szerette gyermekeit, taníttatta, tanította és az életre nevelte őket. Ezért is volt nagy megrázkódtatás neki és feleségének, amikor Emíliát 1861. október 28-án¹³ 7 éves korában elragadta a halál. A következő csapás 1869-ben érte őket, amikor október 20-án Krisztina 17 évesen,¹⁴ november 11-én Erzsébet 23 évesen,¹⁵ november 28-án Karolina¹⁶ 21 évesen tífuszban meghalt.

A szülők szeretett és felejthetetlen négy leánygyermekük elvesztése felett érzett fájdalomukban elhatározták, hogy emlékükre alapítványt tesznek. Úgy döntöttek, hogy a lányok számára gyűjtött pénzt vasúti részvényekbe fektetik, és azokat a Soproni evangélikus főtanodánál a Kleeblatt nővérek neve alatt alaptőkeként helyezik el. Rendelkeztek továbbá, hogy ezen alapítvány kamatait évenként április 24-én, legidősebb lányuk Erzsébet Eulália Katalin születésének napján, egy szorgalmas és jó erkölcsű, alsó gimnáziumi tanulónak adják át. Egyik évben soproni, a másik évben dunántúli születésű diák kapta az ösztöndíjat. Úgy vélekedtek, hogy ezzel az elhatározásukkal gyermekeik is egyetértettek volna. A főtanoda céljainak előmozdítására tett alapító okiratban, amelyet Kleeblatt Hermann maga fogalmazott és írt le, az okokról, amiért ezt tette, így szólt:

„...a.) boldogultak atyja tanári állást foglalt el, a polgári társaságban olyan helyzetben voltak, melynél fogva tisztességes eltartást, és illendő nevelést nyertek,

⁶ SEL II. 600.

⁷ SEL ház. akv. 32/1843.

⁸ SEL szül. akv. 128/1844., nevezett fiú megélte a felnőttkort, de további sorsa ismeretlen.

⁹ SEL szül. akv. 22/1846.

¹⁰ SEL szül. akv. 232/1848.

¹¹ SEL szül. akv. 26/1852.

¹² SEL szül. akv. 17/1854.

¹³ SEL hal. akv. 168/1861.

¹⁴ SEL hal. akv. 154/1869.

¹⁵ SEL hal. akv. 161/1869.

¹⁶ SEL hal. akv. 173/1869.

b.) azért mivel többször előforduló háladatosság jelei által, melyekkel a tanulók szülei a nevelők és tanítók megörvendeztették, nékik ártatlan örömeiket okoztak, amiért ők haláluk után is elismeréssel vannak,

c.) azért is mivel már földi életük pályájukon is, mint tanár gyermekei különös figyelembe, sőt haláluk után is illő megtiszteltetésben részesültek....”

Az elkészült alapító okiratot és a hozzá írt levelet a líceum igazgatójának és a tanári karnak címezve küldte el, amire hamarosan megérkezett a válasz:

„Szeretoe Tisztelt Tisztárs! Kedves Barátunk!

Némely érzések kifejezésére, bár mint hevül is vágyik ömlendezésre a szív, elégtelen az emberi nyelv. Szeretné őket megfelelően szóba foglalni, és mintha hideg lenne, mi az ajakról hangzik s gyenge kifejezésű, mit a toll vet az iratra. Ily sajtászerű érzet fogott el bennünket, alulírottakat, midőn tanári ülésünkben leveledről s ahhoz mellékelt okmányról vettünk tudomást, megannyi új bizonyítékáról annak, mily nemesen érző lelket bír Benned tisztársul testületünk s mily hű ... barátot a nevelés s oktatás közügye.

Tisztelt Barátunk! A tanár egész élete minden működése áldozat, mely egy szent ügy oltárára gyújtatik s éppen te vagy az ki a soproni tanodák oltára körül közülünk legrégebben fáradsz áldásos működésű papja s felkentjeként. Azért él s fenn fog maradni neved, melyhez évtizedek óta a kegyelő tisztelet érzései szövődtek. És most még anyagi áldozat által is megörökítéd nevedet, valamint azok emlékét, akiket családi boldogságod ... mellől ragadott el ...szép életerőben viruló s rövid idő alatt földi létükből egymás után kiszólitott szeretett lányaidat. Fogadd ... ezen áldozatért – soproni főtanodánkat anyagiakban gazdagító díjpenzi alapítványodért – a szívből fakadó köszönetet ... és fogadd azt azon barátság sugallta óhajlás kíséretében, hogy élted azutáni napjai csöndes derűhöz hasonlóan folyván, a megnyugvás malasztját hozzák sokat szenvedett jó szívedre.

Akik igazlelkű s nem múló baráti érzetekkel ... maradtunk ... tisztelettel

Sopron, 1870. május hava 12-én.

tisztelő szolgatársaid

*Malatides Sándor
Király József Pál
Keszler Károly
Scheffer Károly
Bóka Péter*

*Petrik János Jakab
Lehr András
Müllner Mátyás
Thiering Károly
Domanovszki Endre”¹⁷*

A mindig viruló egészségnek örvendő Kleeblatt Hermann 1877-ben, 71 éves korában súlyos betegségbe esett, ezért kérte nyugdíjazását. Az iskolai nagybizottmány 1877. augusztus 13-án tartott gyűlésén méltatták a kérelmet és megszavazták azt, a 37 éven át tartó hűségesen munkálkodó, kedves tanár érdemeire való tekintettel,¹⁸ aki egyebek mellett az 1843-ban életbe lépett új

¹⁷ SEL XIII/5. Kleeblatt család iratai

¹⁸ Tudósítvány... a soproni líceumról 1877/78. tanévben. Sopron, 1878. 10.

tanterv munkálataiból és az 1853-ban történt iskolai újjászervezésből is tevékenyen kivette részét.¹⁹

Betegsége napról napra súlyosbodott és még az év szeptember 13-án csendben elhunyt.²⁰ Fájó szívvel kísérték örök nyugalomra az evangélikus temetőbe, ahol a tanári kar nevében dr. Veres József, az ifjúság nevében Greifenstein István teológus a szeretet és tisztelet szívből fakadó érzéseivel búcsúztatták el.²¹ Halála után felesége a líceum könyvtárának ajándékozta Pierer Universal Lexikonjának 34 kötetét, a megboldogult férje akarata szerint szekrényestől, azon kívül még a Riener-féle görög–német és a Scheller-féle latin–német szótárakat is.²² Az özvegy még adott egyszeri ösztöndíjként az igazgató rendelkezésére 10 forintot egy szorgalmas, jó magaviseletű, szegény tanuló részére.²³

HEGEDŰS ELEMÉR | Kő József tábormok életútja

Hatvan éve halt meg vitéz Kő József nyugalmazott tábormok, volt országgyűlési képviselő, a Nagy Háború során a császári és királyi 76. „Salis-Soglio” gyalogezred tisztje, egyik ezredparancsnoka. Az energikus, nagy tapasztalatokkal rendelkező katona képességei a háború alatt teljesebben ki. A két háború között Sopron város társadalmi életében kiemelkedő szerepet játszott.

Katonái a háború alatt Kő bácsinak, Kő apónak, Kő bátyáknak nevezték, parancsait, utasításait maradéktalanul teljesítették. Beosztottai, mind a tisztek, mind a legénység tisztelték és szerették. A háborús körülmények között a lehetőségek keretein belül óvta, védte, tanította őket. Biztosította a fegyvert, felszerelést, ruházatot, ételmezt. Tudta, hogy az ezredben, a zászlóaljban szolgálatot teljesítők nemcsak katonák, hanem apák, férjek, fiúk, akiket hazavárnak a Sopron és Moson megye városaiban és falvaiban. A harc szüneteiben is követelt tőlük, de felkészítette katonáit a várható harci helyzetekre, gondoskodott a betegekről, sebesültekről. A századában, majd később

---

¹⁹ Payr Sándor: Negyedszázados főiskola Sopronban. Sopron, 1907. 43, 46.

²⁰ SEL hal. akv. /1877.

²¹ Tudósítvány... i.m.

²² u.a.

²³ u.a. 1879/80. tanév. 12.